

# Procedura propuštění z duchovního stavu podle nejnovějších předpisů Apoštolského stolce

Marek Stokłosa

*Kodex kanonického práva* Jana Pavla II. z roku 1983 umožňuje v kán. 290 tři řádné způsoby pozbytí duchovního stavu. Duchovní je zbaven práva vykonávat moc ze svěcení rozsudkem soudu nebo administrativním dekretem, kterým byla prohlášena neplatnost přijatého svěcení (kán. 290 odst. 1 *CIC*). Právní status duchovního se ztrácí také zákonně použitým trestem propuštění z duchovního stavu (kán. 290 odst. 2 *CIC*). Třetím způsobem ztráty duchovního stavu, stanoveným zákonodárcem, je reskript Apoštolského stolce, který však bývá udělován jáhnům ze závažných důvodů, kněžím z důvodů velmi závažných (kán. 290 odst. 3 *CIC*).

První způsob pozbytí duchovního stavu nevzbuzuje pochybnosti. Ten, kdo přijal svěcení pouze vnějším způsobem, není po výroku či dekretu o prohlášení neplatnosti tohoto svěcení vázán žádnou povinností duchovního stavu, včetně zachování kněžského celibátu (kán. 201 a 292 *CIC*).

Kauzy prohlášení neplatnosti přijatých svěcení jsou nyní prováděny Římskou rotou<sup>1</sup> v kontextu norem kán. 1708–1712 *CIC*.<sup>2</sup>

Určité obtíže se ovšem objevují při aplikaci druhého a třetího způsobu propuštění z duchovního stavu. Trest propuštění z duchovenského stavu jako trest pořádkový (kán. 1336 § 1 odst. 5 *CIC*) je duchovnímu vyměřen za naplnění skutkové podstaty trestu stanoveného výlučně všeobecným zákonem, nikoliv zákonem partikulárním (kán. 1317 *CIC*). Zákonodárce *CIC* také nepřipouští možnost propuštění z duchovního stavu administrativní cestou z toho důvodu, že se jedná o trvalý trest (kán. 1342 § 2 *CIC*). Proto se v praxi jen málo biskupů rozhoduje k usu-

<sup>1</sup> Srov. BENEDICTUS XVI, Litterae apostolicae motu proprio datae *Quaerit semper* (30. 8. 2011), AAS 103 (2011): 569–571. Tyto kauzy prohlášení neplatnosti svěcení byly do 1. 10. 2011 řešeny na Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti. Srov. JAN PAVEL II., Apoštolská konstituce *Pastor bonus* o Římské kurii, 28. 6. 1988, čl. 68, in *Ustrój hierarchiczny Kościoła: Wybór źródeł*, ed. M. Sitarz a W. Kacprzyk, Lublin: KUL, 2006, s. 217–257.

<sup>2</sup> Administrativní proces prohlášení neplatnosti svěcení je prováděn podle *Regule servandae ad nullitatem sacrae ordinationis declarandam* (16. 10. 2001), AAS 94 (2002): 292–300.

tečnění soudního procesu s cílem udělit trest propuštění z duchovního stavu pro ty kleriky, kteří se dopustili závažných trestných činů. Obvykle zůstávají u trestu samočinné suspenze v případě, že se duchovní pokusil o uzavření civilního manželství (kán. 1394 § 1 *CIC*) nebo u jejího udělení v případech jiných závažných trestných činů, při kterých zákonodárce nevyklučuje propuštění z duchovního stavu.<sup>3</sup>

Mezitím se objevily problémy při udělování trestů duchovním, kteří se dopustili závažných a skandálních skutků vůči nezletilým, trestných činů proti víře nebo při vysluhování svátosti eucharistie, smíření a svěcení. Kromě toho ztráta duchovního stavu formou trestu, ačkoliv zbavuje všech práv a povinností vlastních duchovnímu stavu, nezbavuje podle kán. 291 *CIC* závazku zachovávat celibát. Udělení dispenze od tohoto závazku je rezervováno výlučně římskému biskupovi.<sup>4</sup> Musíme ovšem poznamenat, že mezi duchovními jsou i takoví, kteří po uzavření manželského svazku civilní formou nemají snahu žádat papeže o dispens. Žijí často vzdáleni od společenství věřících nebo umírají v neregulární situaci vůči Bohu a církvi. Kromě toho, jak nám život ukazuje, opuštění duchovního stavu nenastává pouze uzavřením civilního manželského svazku. Jsou duchovní, kteří se vzdalují od duchovního stavu v následku spáchání jiných trestných činů či se nacházejí v takové životní situaci,

---

3 Kromě již uvedeného pokusu o uzavření manželství uvádí zákonodárce *CIC* možnost udělit trest propuštění z duchovního stavu za následující trestné činy: 1. apostaze, hereze, schizma (kán. 1364 § 2); 2. profanace eucharistických způsob (kán. 1367); 3. fyzické násilí vůči papeži (kán. 1370 § 1); 4. sollicitace (kan. 1387); 5. konkubinát nebo setrávání v jiném vnějším hříchu proti čistotě vyvolávajícím pohoršení (kán. 1395 § 1), nebo spáchaných za užití násilí či hrozeb, nebo veřejně, nebo s osobou nezletilou, mladší šestnácti let (kán. 1395 § 2).

4 Předpisy, které upravují proceduru udělení dispenze od celibátu kněží a jáhnů, jsou obsaženy ve dvou dokumentech Kongregace pro nauku víry: *Litterae circulares Per litteras ad universos* (14. 10. 1980), *AAS* 72 (1980): 1132–1135; a dále *Normae procedurales de dispensatione a sacerdotali caelibatu* (14. 10. 1980), *AAS* 72 (1980): 1136–1137. Do 1. 3. 1989 byly tyto žádosti o udělení dispenze od celibátu zasílány na Kongregaci pro nauku víry, po tomto datu pak na Kongregaci pro bohoslužbu a svátosti. Srov. SEGRETERIA DI STATO, *Lettera Con riferimento al Prefetto della Congregazione del Culto Divino e della Disciplina dei Sacramenti*, 8. 2. 1989, *Notitiae* 25 (1989): 485. Dne 1. 8. 2005 byla kompetence pro zpracování těchto žádostí o dispens přenesena na Kongregaci pro klérus. Srov. SEGRETERIA DI STATO, *Lettera al Prefetto della Congregazione per il Clero*, 21. 6. 2005, č. 907, dostupné na [www.vatican.va](http://www.vatican.va), odkaz [goo.gl/IIRvf](http://goo.gl/IIRvf) (cit. 10. 5. 2012). Nicméně i dikastéria, která ztratila kompetenci k řešení těchto žádostí o dispens, pokračují v řešení těch kauz, které jim byly již dříve zaslány a doposud nebyly z nějakého důvodu ukončeny.

kteřá není v souladu s výkonem moci ze svěcení (např. homosexualita, alkoholismus či jiné poruchy osobnosti). Jsou i takoví, kteří svévolně opouštějí duchovní stav, rezignují na výkon moci ze svěcení kvůli krizi svého povolání nebo pro trvající konflikt se svým ordinářem. Často se nacházejí v protiprávní situaci, neplní závazky vyplývající z přijatého svěcení na jedné straně a na druhé straně se nezabývají tím, aby podali žádost o propuštění z duchovního stavu společně s dispensí od závazku zachovávat celibát. Ordináři jejich inkardinace jsou často v této vzniklé situaci bezradní. Zákonodárce CIC a také již zmiňované normy Kongregace pro nauku víry z 14. 10. 1980 nepřiznávají ani v tomto případě představeným právo požádat papeže o propuštění z duchovního stavu společně s dispensí od závazku celibátu.<sup>5</sup> Výše popisovaná situace si žádala nové odpovídající předpisy, které by výrazně usnadnily propuštění duchovních do laického stavu s ohledem na zachování veřejného dobra církve, společně s dobrem samotného duchovního. Jisté ustoupení od zachování řádné procedury předpokládají pravomoci udělené papežem nejdříve v r. 1997 Kongregaci pro evangelizaci národů,<sup>6</sup> později pak v roce 2001 Kongregaci pro nauku víry na základě Norem *de gravioribus delictis* promulgovaných motem proprio Jana Pavla II. *Sacramentorum sanctitatis tutela*<sup>7</sup> a následně modifikovaných 21. května 2010 Benediktem XVI.<sup>8</sup> Mimořádné způsoby propuštění z duchovního stavu obsahují rovněž mimořádná zmocnění daná papežem Benediktem XVI. dne 30. ledna 2009 Kongregaci pro klérus. Připomínáme, že již dříve byly známy jednotlivé případy propuštění z duchovního stavu *ex officio et in poenam* administrativní cestou. Taková papežem potvrzená rozhodnutí

<sup>5</sup> Srov. M. STOKŁOSA, „Utrata przynależności do stanu duchownego na podstawie specjalnych uprawnień przyznanych Kongregacji ds. Duchowieństwa,” *Prawo Kanoniczne* 54, č. 1–2 (2011): 49–50.

<sup>6</sup> Srov. „Facoltà concesse dai Sommi Pontefici alla Congregazione per l’Evangelizzazione dei Popoli,” *Ius Missionale* 1 (2007): 260–261.

<sup>7</sup> JOHANNES PAULUS II, Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* (30. 4. 2001), AAS 93 (2001): 737–739.

<sup>8</sup> CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDELI, Normae de gravioribus delictis (21. 5. 2010), AAS 102 (2010): 419–430. Text těchto norem je umístěn v různých jazycích na oficiální webové stránce Apoštolského stolce na odkazu: [www.vatican.va/resources/index\\_it.htm](http://www.vatican.va/resources/index_it.htm) (cit. 10. 5. 2012). Český text: KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, „Normy pro projednávání závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregaci pro nauku víry (21. 5. 2010),” *Acta České biskupské konference* 5 (2010): 124–146.

byla přijata vůči těm duchovním, kteří se dopustili mimo jiné trestného činu proti šestému přikázání s nezletilou osobou.<sup>9</sup>

### 1. PRÁVOMOCI KONGREGACE PRO EVANGELIZACI NÁRODŮ V OBLASTI PROPUŠTĚNÍ Z DUCHOVNÍHO STAVU (LAICIZACE)

Kongregace pro evangelizaci národů přijala z rozhodnutí papeže Jana Pavla II. dne 3. dubna 1997 speciální pravomoc udělovat tresty propuštění z duchovního stavu administrativní cestou v případě, že existují objektivní těžkosti pro provedení soudního procesu řádnou instancí místní církve. Tato výsada byla následně potvrzena 30. dubna 2005 papežem Benediktem XVI.<sup>10</sup> Vztahuje se na duchovní inkardinované do místních církví podléhající Kongregaci pro evangelizaci národů, kteří se dopustili těžkých provinění proti šestému přikázání Desatera (kán. 1395 *CIC*). Propuštění podle této pravomoci musí ovšem mít speciální papežské potvrzení, protože je spojené s dispensí od závazku zachování celibátu, kterou může udělit římský biskup (kán. 291 *CIC*).<sup>11</sup> Z těchto speciálních pravomocí, které byly uděleny uvedenému dikastériu, jsou ovšem vyjmuty trestné činy proti šestému přikázání Desatera, spáchané duchovními s nezletilou osobou mladší osmnácti let nebo s osobou dospělou, která trvale nemá úplné užívání rozumu. Kromě toho se výjimka vztahuje i na případy nabývání, držení či šíření pornografie, představující osoby nezletilé mladší čtrnácti let. Tyto trestné činy jsou shodně s normami *de gravioribus delictis* rezervovány výlučně Kongregaci pro nauku víry (čl. 6 § 1–2).

---

<sup>9</sup> Srov. F. R. AZNAR GIL, „La expulsión del estado clerical por procedimiento administrativo,” *Revista Española de Derecho Canonico* 67 (2010): 269.

<sup>10</sup> Srov. „Facoltà concesse dai Sommi Pontefici alla Congregazione per l’Evangelizzazione dei Popoli,” *Ius Missionale* 1 (2007): 260–261.

<sup>11</sup> Propuštění z duchovního stavu na základě zvláštního zmocnění uděleného Kongregaci pro evangelizaci národů bylo podrobně popsáno v článku C. PAPALE, „Il can. 1395 e la connessa facoltà speciale di dimissione dallo stato clericale in poenam,” *Ius Missionale* 2 (2008): 39–58.

## 2. ZTRÁTA DUCHOVNÍHO STAVU PODLE NOREM DE GRAVIORIBUS DELICTIS A SOUČASNÉ PRAXE KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY

Normy *de gravioribus delictis* nejenom že vyhrazují Kongregaci pro nauku víry posuzování nejtěžších trestných činů spáchaných proti mravnosti, při vysluhování svátostí, ale také odkazují na zvláštní procedurální normy vedoucí k udělení uvedených kanonických sankcí, včetně možného propuštění z duchovního stavu.

### 2.1 Trestné činy, které mohou být trestány propuštěním z duchovního stavu

Mezi těžkými proviněními, která mohou být potrestána propuštěním z duchovního stavu, jsou Kongregaci pro nauku víry vyhrazeny následující trestné činy: 1. apostaze, hereze, schisma (čl. 2 § 1),<sup>12</sup> 2. odnesení nebo ponechání si eucharistických způsobů ke svatokrádežným účelům nebo jejich pohození (čl. 3 § 1 odst. 1),<sup>13</sup> 3. přepodstatnění jedné látky bez druhé nebo obou se svatokrádežným účelem jak ve mši, tak mimo ni (čl. 3 § 2),<sup>14</sup> 4. svádění k hříchu proti šestému přikázání Desatera při

<sup>12</sup> Srov. kán 751 a 1364 *CIC* nebo kán. 1436 § 1 a 1437 *CCEO*. Trestné činy hereze, apostaze a schismatu jsou trestány v latinské církvi trestem exkomunikace *latae sententiae*, k níž je možno připojit, v případě dlouhotrvající zatvrzelosti nebo závažného pohoršení, také další trestní sankce včetně propuštění z duchovního stavu. Pro věřícího katolické východní církve se počítá s udělením větší exkomunikace a v případě duchovního také se zbavením duchovenské hodnosti.

<sup>13</sup> *CIC* v kán. 1367 stanoví, že naplnění skutkové podstaty profanace konsekrovaných způsob jejich pohozením, odnesením či ponecháním si ke svatokrádežnému účelu je trestáno exkomunikací *latae sententiae*, vyhrazené Apoštolskému stolci. Podle kán 1442 *CCEO* má být pachatel tohoto trestného činu potrestán větší exkomunikací. Kromě toho kánony obou kodexů umožňují udělení i dalších trestů včetně propuštění z duchovního stavu, pokud je pachatelem duchovní.

<sup>14</sup> Tento trestný čin má svůj pramen v kán. 927 *CIC*, ve kterém zákonodárce absolutně zakazuje konsekraci pouze jedné podstaty chleba či vína bez druhé nebo obou beze mše svaté. Takovou konsekraci nemůže ospravedlnit ani naléhavá krajní nutnost, např. neúprosná blízkost smrti druhé osoby. *CIC* v tomto případě neuvádí přímou trestní sankci. Kněz může být za porušení tohoto zákazu potrestán spravedlivým trestem *ferendae sententiae* dle kán. 1384 *CIC*. S úmyslem normativně zabezpečit posvátnost eucharistie uvádí motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* trestný čin přepodstatnění jedné látky bez druhé nebo obou se svatokrádežným účelem jak ve mši, tak mimo ni jako vyhrazený Kongregaci pro nauku víry. Kněz, který spáchá tento trestný čin, má být

udílení nebo u příležitosti nebo pod záminkou svátosti pokání, pokud je zaměřeno ke hříchu se samotným zpovědníkem (čl. 4 § 1 odst. 4),<sup>15</sup> 5. nahrání jakýmkoli technickým prostředkem nebo ve zlovolné rozšiřování sdělovacími prostředky toho, co bylo ve skutečném nebo fiktivním svátostném vyznání řečeno zpovědníkem nebo kajícníkem (čl. 4 § 2),<sup>16</sup> 6. pokus o svátostné svěcení ženy (čl. 5),<sup>17</sup> 7. trestný čin proti šestému přikázání Desatera spáchaný klerikem s nezletilou osobou mladší osmnácti let; pro účely tohoto předpisu je nezletilým postavena na roveň osoba, která

---

potrestán odpovídajícím trestem podle závažnosti zločinu, nevylučuje ani propuštění z duchovního stavu nebo zbavení duchovenské hodnosti v případě příslušnosti ke katolickým východním církvím. Tímto byl trestný čin připojen ke katalogu trestných činů těchto církví, i když CCEO neobsahuje normativu odpovídající normě kán. 927 CIC.

- 15 Srov. kán. 1387 CIC či kán. 1458 CCEO. Je nutno poznamenat, že Kongregaci jsou vyhrazeny k projednání pouze ty případy sollicitate, které směřují k hříchu proti šestému přikázání se svádějícím knězem. Naproti tomu jiné formy sollicitate ze strany kněze, v okolnostech uvedených zákonodárcem v kán. 1387 CIC a v kán. 1458 CCEO, nepodléhají tomuto vyhrazení. K těmto případům sollicitate stanoví citovaný kánon CIC povinné udělené tresty *ferendae sententiae*, jimiž podle závažnosti zločinu mohou být: suspenze, různé zákazy a zbavení, a není vyloučeno ani propuštění z duchovního stavu. Kán. 1458 CCEO stanoví, že pachatel musí být potrestán odpovídajícím trestem, nevylučuje ani zbavení duchovenské hodnosti.
- 16 Tento trestný čin byl ustanoven dekretem Kongregace pro nauku víry z 23. září 1988, vyhlášeným ze speciálního papežského pověření (AAS 80 [1988]: 1367), který za jeho spáchání ustanovil trest exkomunikace *latae sententiae*. Tento trestný čin byl společně s trestní sankcí již dříve vymezen v deklaraci uvedeného dikastéria z 23. března 1973 (AAS 65 [1973]: 678). Nebyl ovšem zahrnut do CIC, což znamenalo dle kán. 6 § 1 CIC zrušení jeho platnosti. Kongregace pro nauku víry tak reagovala na objevující se případy nahrávání a rozšiřování obsahu zpovědi v hromadných sdělovacích prostředcích a stanovila obecným dekretem obnovení tohoto trestného činu společně s trestem exkomunikace *latae sententiae*. CCEO, který byl promulgován již po vydání tohoto dekretu, stanoví možnost potrestat pachatele menší exkomunikací nebo suspenzí (kán. 1456 § 2). Rozhodnutím papeže Jana Pavla II. ze 7. února 2003 byl tento trestný čin připojen k seznamu těžkých provinění (*delicta graviora*).
- 17 Tento trestný čin byl ustanoven dekretem Kongregace pro nauku víry z 19. prosince 2007 ze speciálního papežského pověření (AAS 100 [2008]: 403). Pachatel trestného činu, který se pokusil udělit svátost svěcení ženě, stejně jako žena, která se je pokouší přijmout, upadají do exkomunikace *latae sententiae* vyhrazené Apoštolskému stolci. V případě příslušnosti ke katolickým východním církvím musí být potrestáni větší exkomunikací, jejíž sejmutí je rovněž vyhrazeno Apoštolskému stolci. Revidovaný text Norem *de gravioribus delictis* nejenže celkově potvrzuje obsah uvedeného dekretu, ale také stanoví, že pokud je pachatelem duchovní, je možné, aby byl propuštěn z duchovního stavu, nebo v případě katolických východních církví zbaven duchovenské hodnosti (čl. 5 odst. 3).

trvale nemá úplné užívání rozumu (čl. 6 § 1–2);<sup>18</sup> 8. získávání, držení nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších čtrnácti let spáchané duchovním k nemravným účelům, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem (čl. 6 § 1 odst. 2 i § 2).<sup>19</sup>

Katalog trestných činů, za které je možno udělit sankci propuštění z duchovního stavu, byl ve srovnání s kánony CIC a CCEO rozšířen o nové závažné trestné činy. Navíc doznaly určitých úprav již kodifikované trestné činy (např. prodloužením věku oběti do ukončeného 18. roku života v případě trestného činu proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou). Analyzujeme-li normy *de gravioribus delictis*, je třeba poznamenat, že mezi trestnými činy vyhrazenými Kongregací pro nauku víry jsou trestné činy, které nejsou v normách obecného práva trestány sankcí propuštění z duchovního stavu (např. rozhřešení spoluviníka v hříchu proti šestému přikázání, přímé či nepřímé vyznění zpovědního tajemství).

## 2.2 Způsob stanovení trestů

Normy *de gravioribus delictis* kromě toho, že vyhrazují Kongregaci pro nauku víry popsání skutky závažnějších trestných činů, definují

<sup>18</sup> CIC v kán. 1395 § 2 stanoví pro duchovního za spáchání trestného činu proti šestému přikázání Desatera s nezletilou osobou, která nedovršila šestnáct let, neurčitý trest *ferendae sententiae* s možností propuštění z duchovního stavu. Dle kán. 1453 § 1 CCEO musí být duchovní potrestán suspenzí, nevyjímaje dodatečné další tresty až ke zbavení duchovenské hodnosti. Uvedené trestní sankce jsou obsaženy v normách *de gravioribus delictis*, promulgovaných motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela*, se změnou spočívající v navýšení horní hranice věku do ukončeného osmnáctého roku nezletilé osoby. Navíc modifikací textu potvrzenou Benediktem XVI. dne 21. 5. 2010 je v případě trestného činu *contra mores* nezletilým postavena na roveň osoba, která trvale nemá úplné užívání rozumu (čl. 6 § 1 odst. 1).

<sup>19</sup> V kontextu praxe Kongregace pro nauku víry, která trestný čin *delictum cum minore* nenazírá pouze ve smyslu fyzického kontaktu nebo přímého obtěžování, ale také jako nepřímé zneužití, spočívající např. v obstarávání a rozšiřování dětské pornografie (srov. Ch. J. SCICLUNA, „Procedura e prassi presso la Congregazione per la Dottrina della Fede riguardo ai delicta graviora,“ in *Processo penale e tutela dei diritti nell'ordinamento canonico*, ed. D. Cito, Milano: Giufre, 2005, s. 282–283) – společně s jinými úpravami potvrzenými Benediktem XVI. dne 21. května 2010 – je odlišen v oblasti trestných činů *contra mores* nový trestný čin: získávání, držení nebo rozšiřování pornografických obrazových materiálů osob mladších čtrnácti let spáchané duchovním k nemravným účelům, a to jakýmkoli způsobem a jakýmkoli technickým prostředkem (čl. 6 § 1 odst. 2).

také *modus procedendi* k udělení odpovídajícího trestu pachateli trestného činu včetně propuštění z duchovního stavu (čl. 6–31).<sup>20</sup>

První etapou procedury je předběžné šetření, které provádí podle zákona ordinář nebo hierarcha poté, co se dozví, že mohlo dojít ke spáchání závažnějšího trestného činu (čl. 16).<sup>21</sup> V případě přímého sdělení zprávy o činu Kongregaci může být toto předběžné šetření provedeno také tímto dikastériem samotným nebo být svěřeno ordináři či hierarchovi (čl. 17). Předmětem předběžného šetření je podle kán. 1717 *CIC* a kán. 1468 *CCEO* prozkoumání věrohodnosti zprávy, přičitatelnosti podezřelého a shromáždění důkazních materiálů k obžalobě.<sup>22</sup> Po ukončení této fáze, bez ohledu na její výsledek, je ordinář nebo hierarcha povinen seznámit s ním uvedené dikastérium a zaslat mu akta předběžného šetření (čl. 16) společně se svým stanoviskem (*votum*) ohledně případného propuštění pachatele z duchovního stavu. Uvedené normy tímto zbavují ordináře či hierarchu práva přijmout bez povolení Kongregace jakékoliv rozhodnutí co do způsobu udělení trestů, o kterých se hovoří v kán. 1718 *CIC* i kán. 1469 *CCEO*.<sup>23</sup> Ordinář může pouze využít již od započetí předběžného šetření (čl. 19) možnost uložit opatření stanovená v kán. 1722 *CIC* a kán. 1473 *CCEO* (např. zakázat duchovnímu výkonu moci ze svěcení). Hodnocení důkazních materiálů, shromážděných vlastním ordinářem či hierarchou, náleží výlučně Kongregaci pro nauku

<sup>20</sup> Nemění tedy kodexové normy ohledně prominutí církevních trestů, vyhlášených či udělených, včetně těch, jejichž prominutí je vyhrazeno Apoštolskému stolci. Tyto normy *CIC* i *CCEO*, které hovoří o prominutí církevních trestů *latae sententiae* či *ferendae sententiae*, nadále zavazují v řádných situacích, v případě nutnosti nebo v nebezpečí smrti. Nebyly změněny ani právní předpisy popisující způsob obracení se na Apoštolský stolec (tedy podle příslušnosti ve vnitřním oboru na Apoštolskou penitenciárii, v oboru vnějším na Kongregaci pro nauku víry) v případě prominutí trestů *latae sententiae* mu vyhrazených. Ani kompetence, které zákonodárce kodexů přiznává zpovědníkům v oblasti snímání trestů od cenzur ve svátosti smíření, dotčeny nebyly.

<sup>21</sup> Srov. kán. 1717 *CIC* a kán. 1468 *CCEO*.

<sup>22</sup> Srov. V. DE PAOLIS, „Norme de gravioribus delictis reservati alla Congregazione per la Dottrina della Fede,“ *Periodica* 91 (2002): 298.

<sup>23</sup> Tento zákaz se netýká hereze, apostaze a schismatu, kde je v případě spáchání těchto trestných činů ordinář či hierarcha kompetentní ze zákona (čl. 2 § 2) provést soudní proces první instance bez intervence Kongregace. Může též rozhodnout o potrestání pachatele cestou mimosoudního dekretu na základě pověření Kongregací pro nauku víry v případě, že by se jednalo o udělení doživotních trestů víry (čl. 21 § 2 odst. 1). Po posouzení tohoto typu trestného činu má povinnost co nejrychleji odeslat akta procesu na Kongregaci (čl. 26), které přísluší právo rozhodnout v případě apelace či rekursu (čl. 2 § 2).

víry. Tato Kongregace rozhoduje o dalším postupu (čl. 16). Může požádat o doplnění důkazního materiálu nebo také ukončit záležitost, pokud uzná, že zasláný materiál nespňuje materiální či formální podmínky vyhrazeného trestného činu. Pokud Kongregace rozhodne o pokračování procedury, určí tím náležitý způsob – *iter* – pro posouzení pachatele jí rezervovaného závažného trestného činu.

Normy *de gravioribus delictis* se v procesní materii drží zásady řešení trestních záležitostí primárně cestou soudního procesu (čl. 21 § 1).<sup>24</sup> Kongregace může pověřit ordináře či hierarchu, který prováděl předběžné šetření, dalším řízením cestou soudního procesu v první instanci nebo pro specifické okolnosti vyhradit sobě posuzování případu v této instanci (čl. 16).<sup>25</sup> Trest propuštění z duchovního stavu může být udělen sborovým tribunálem, složeným ze tří soudců (kán. 1425 § 1 odst. 2 *CIC* a kán. 1084 § 1 odst. 1 *CCEO*).<sup>26</sup> Předsedovi tribunálu přísluší na popud ochránce spravedlnosti a za týchž podmínek stejné kompetence jako ordináři či hierarchovi v oblasti použití předběžných opatření, o kterých hovoří kán. 1722 *CIC* a kán. 1473 *CCEO* (čl. 19) (např. může zakázat duchovnímu výkon moci ze svěcení). Veškerá procesní akta nižšího tribunálu, bez ohledu na způsob zakončení, musí být co nejrychleji zaslána *ex officio* Kongregaci pro nauku víry (čl. 26 § 1).<sup>27</sup> Tribunálem druhé in-

<sup>24</sup> Srov. kán. 1342 § 1 *CIC*; srov. také CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, „Guida alla comprensione delle procedure di base della Congregazione per la Dottrina della Fede (CDF) riguardo alle accuse di abusi sessuali,“ *Communicationes* 1 (2010): 60–61. [Český text: KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, „Příručka k porozumění základům řízení na Kongregaci pro nauku víry ve věci obvinění ze sexuálního zneužívání,“ *Acta České biskupské konference* 5 (2010): 118–121 – pozn. překladatele.]

<sup>25</sup> Pouze Kongregace po předchozím papežském pověření může soudit kardinály, patriarchy, papežské legáty, biskupy a jiné fyzické osoby, o kterých hovoří kán. 1405 § 3 *CIC* a kán. 1061 *CCEO* (čl. 1 § 2).

<sup>26</sup> V tomto tribunálu pak může officium soudce, ochránce spravedlnosti, notáře a patrona vykonávat pouze kněz, který má doktorát v oblasti kanonického práva (čl. 10, 11, 12, 13 a 14), ledaže by sama Kongregace udělila dispens od výše uvedených požadavků při zachování ustanovení kán. 1421 *CIC* nebo kán. 1087 *CCEO*.

<sup>27</sup> Při zachování práva na odvolání k Nejvyššímu tribunálu Kongregace má právo napadnout rozsudek první instance ochránce spravedlnosti Kongregace pro nauku víry ve lhůtě třiceti dnů od obdržení prvoinstančního rozsudku (srov. čl. 26 a čl. 28 odst. 2). Apelačním tribunálem je v tomto případě výlučně Nejvyšší tribunál uvedeného dikastéria. Mimoto kdyby došlo k porušení procesních norem tribunálem nižší instance, má Kongregace právo sanovat tyto úkony (čl. 18).

stance je vždy Nejvyšší tribunál Kongregace,<sup>28</sup> který soudí kauzy rozhodnuté nižšími soudy či kongregačním tribunálem v první instanci (čl. 20). Rozsudky tohoto druhoinstančního soudu nepodléhají schválení papežem (čl. 8 § 3), nejsou předmětem apelace a jejich rozhodnutí jsou pravomocná – *res iudicata* (čl. 28 odst. 1 a 4). Opět připomínáme, že dle právních norem v sobě trest propuštění z duchovního stavu nezahrnuje dispens od závazku zachovávání celibátu, kterou může udělit pouze římský biskup (kán. 291 *CIC* a kán. 396 *CCEO*).

Propuštěný duchovní by měl adresovat prostřednictvím Kongregace svou žádost Svatému otci. Procedura je v takovém případě maximálně zjednodušená. K žádosti má být připojeno pouze vyjádření kompetentního ordináře (tím je ordinář místa inkardinace duchovního z doby před propuštěním nebo ordinář jeho aktuálního pobytu) ohledně opodstatněnosti udělení dispenze. Celek důvodového materiálu je již v držení Kongregace. Normy *de gravioribus delictis* připouštějí možnost soudit závažnější trestné činy cestou mimosoudního dekretu, vždy ale tak, aby byly trvalé pořádkové tresty udělovány pouze na základě pověření Kongregací pro nauku víry (čl. 21 § 2 odst. 1). Kongregace obvykle svěřuje vlastnímu ordináři nebo hierarchovi provádění trestního řízení při použití administrativní procedury.<sup>29</sup> Toto řízení probíhá podle norem kán. 1720 *CIC* (anebo kán. 1486 *CCEO*) a také podle pokynů dikastéria, týkajících se konkrétního případu trestného činu. Procedura se může týkat také uložení trestu propuštění z duchovního stavu, pokud to bylo doporučeno Kongregací. Ordinář či hierarcha jsou oprávněni provádět veškeré činnosti, popsané v kán. 1720 *CIC* a v kán. 1486 *CCEO*, včetně vydání dekretu. Po ukončení této procedury jsou ovšem povinni *ex officio* co nejrychleji zaslat veškerá akta (čl. 26 § 1). Dekrety vydané jednotlivými ordináři, včetně těch, které se týkají propuštění z duchovního

---

<sup>28</sup> Tento tribunál je nejvyšším Apoštolským tribunálem jak pro církve latinskou, tak pro katolické východní církve v záležitostech závažnějších trestných činů vyhrazených Kongregací pro nauku víry (čl. 8 § 1–2). Jeho předsedajícím je prefekt Kongregace a v případě uprázdnění úřadu prefekta nebo při zabrání výkonu jeho úřadu vykonává jeho úkoly sekretář Kongregace (čl. 9 § 2–3). Rozsudky jsou projednávány v senátu o třech nebo pěti soudcích (čl. 22).

<sup>29</sup> Srov. CONGREGAZIONE PER LA DOTTRINA DELLA FEDE, „Guida alla comprensione,” s. 61. Český text: KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Příručka k porozumění základům řízení na Kongregaci pro nauku víry ve věci obvinění ze sexuálního zneužívání*, s. 118–121.

stavu, potřebují potvrzení Kongregací (čl. 27).<sup>30</sup> Normy *de gravioribus delictis* předvídají možnost podání administrativního rekursu proti individuálním správním aktům vyneseným nebo schváleným Kongregací pro nauku víry pouze k řádnému shromáždění tohoto dikastéria s názvem *Feria Quarta* v propadné lhůtě šedesáti dní užitečných a nepřipouští jakékoliv další odvolání, o kterém pojednává čl. 123 apoštolské konstituce *Pastor bonus* (čl. 27). Duchovní propuštěný dekretem z duchovního stavu není zproštěn závazku celibátu. Dispens od celibátu může udělit pouze papež po předchozí žádosti o jeho udělení prostřednictvím Kongregace pro nauku víry, ke které je třeba připojit pouze vyjádření kompetentního ordináře. Kongregace může také rozhodnout, že materiály předběžného šetření, předané ordinářem či hierarchou, jsou v rovině faktů a okolností natolik dostačující, že nepožaduje další trestní řízení. Pak s ohledem na zachování veřejného dobra církve i obviněného může navrhnout ordináři či hierarchovi, aby vydal administrativní dekret, nebo potvrdit administrativní mimosoudní rozhodnutí. Proti tomuto administrativnímu rozhodnutí není možné podat rekurs k Apoštolské signatuře. Možný je pouze rekurs k již uváděnému řádnému shromáždění tohoto dikastéria neboli *Feria Quarta*, který je nutno podat v propadné lhůtě šedesáti dní užitečných (čl. 27).

Kongregace může také v případě nejtěžších trestných činů duchovních, v nichž je mimo veškerou pochybnost doložena vina obviněného, rozhodnout o předložení konkrétní záležitosti bezprostředně papeži se žádostí o propuštění pachatele z duchovního stavu *ex officio* (čl. 21 § 2 odst. 2).<sup>31</sup> Obvykle než tak učiní, nejdříve pověří ordináře, aby nazna-

<sup>30</sup> Podle čl. 21 § 1 odst. 1 Kongregace neukládá dekretem trest propuštění duchovního, jak bylo do určité doby praktikováno, ale dá pověření k vyměření tohoto trestu ordinářem či hierarchou na jeho žádost či vyžaduje takové řešení *ex officio*. Musíme poznamenat, že Normy *de gravioribus delictis*, promulgované 30. dubna 2001 na základě motu proprio Jana Pavla II. *Sacramentorum sanctitatis tutela*, nepředpokládaly udělení sankcí cestou administrativního procesu. Toto zmocnění bylo Kongregaci přiznáno Janem Pavlem II. dne 7. února 2003 při audienci udělené kardinálu Josefu Ratzingerovi, srov. B. F. PIGHIN, *Diritto penale canonico*, Venezia: Marcianum Press, 2008, s. 618. Obsah tohoto zmocnění byl následně zapracován do modifikovaných Norem, potvrzených 21. května 2010 Benediktem XVI.

<sup>31</sup> Srov. CONGREGAZIONE PER LA DOTTRINA DELLA FEDE, „Guida alla comprensione,“ s. 61. Možnost přímého předložení záležitosti Svatému otci s cílem propuštění z duchovního stavu *ex officio*, spojeného s dispensí od zachovávání celibátu nebyla obsažena v prvotním textu norem z roku 2001. Papežské schválení získala teprve dne 7. února 2003. Srov. B. F. PIGHIN, *Diritto penale*, s. 617.

čil obviněnému duchovnímu možnost obrátit se na papeže se žádostí o uvolnění od závazků vyplývajících z přijatého svěcení. Pokud duchovní nevyužije této možnosti (odmítne nebo neodpoví ve stanoveném termínu na návrh) jsou akta předána Svatému otci. Jeho rozhodnutí, společně s dispenzí od zachování celibátu, je konečné. Není možné se proti němu odvolat. Reskript je sdělen dotyčnému přes ordináře.

Popsaný *modus procedendi* se vztahuje také na duchovní v řeholních institutech a na členy společenství apoštolského života, kteří se dopustili závažnějšího trestného činu, vyhrazeného Kongregaci pro nauku víry. Kompetentní autoritou k provedení přípravného řízení je v klerickém institutu papežského práva nebo klerické společnosti papežského práva vyšší představený (srov. kán. 620 *CIC* a kán. 984 § 3 *CCEO*). V ostatních případech má toto oprávnění místní ordinář či hierarcha, kteří mohou v kontextu kán. 1717 § 1 *CIC* a kán. 1468 § 1 *CCEO* svěřit toto vyšetřování kompetentnímu představenému. Vyšší představený, v případě rozdělení institutu či společnosti na provincie nebo jiné obdobné části, je povinen zaslat akta přípravného řízení nejvyššímu představenému. Ten následně, shodně s praxí Kongregace, připojí ke shromážděnému materiálu vyjádření svoje a své rady co do merita věci a toho, jaké procedury by mělo být použito. V případě institutu práva diecézního musí mít předložení záležitosti Kongregaci nejvyšším představeným schválení diecézního biskupa nebo hierarchy místa trvalého nebo přechodného pobytu pachatele.<sup>32</sup>

Kongregace může pověřit nejvyššího představeného k projednání předložené záležitosti administrativní cestou. Tento postup nemůže směřovat, dle praxe Kongregace, pouze k propuštění člena z řeholního institutu či společnosti apoštolského života, ale musí se týkat také jeho propuštění z duchovního stavu.<sup>33</sup> Není možné, aby v církvi existovali nezačlenění duchovní, *clerici vagi* (srov. kán. 265 *CIC* a kán. 357 *CCEO*). Dekret o propuštění z řeholního institutu dle kán. 699 *CIC* požaduje potvrzení Kongregace pro nauku víry (kán. 700 *CIC*). Je ale možné propuštění řeholního klerika z duchovního stavu při zachování jeho řeholního statutu. Děje se tak v případě souhlasu příslušné autority řeholního in-

<sup>32</sup> Srov. K. NYKIEL, „Przyczyny i procedura wydalania duchownych według norm i praktyki Kongregacji Nauki Wiary,“ *Prawo Kanoniczne* 54, č. 3–4 (2011): 50–51.

<sup>33</sup> Když zohledníme závažnost provinění vyhrazených Kongregaci pro nauku víry, případná inkardinace duchovního propuštěného z řeholního institutu do některé diecéze by byla raritou.

stitutu, která vyjádří souhlas s ponecháním řeholníka v institutu (např. vzhledem k věku či nemoci). Takový řeholník zbytek svého pozemského života tráví převážně na modlitbách a v pokání.

### 2.3 Promlčení vyhrazených trestných činů

Normy *de gravioribus delictis*, změněné 21. května 2010 z rozhodnutí Benedikta XVI., stanovují zásady promlčení trestní žaloby v oblasti trestných činů, rezervovaných Kongregaci pro nauku víry. Promlčení *actio criminalis* nastává po dvaceti letech, počítáno – shodně s ustanoveními kán. 1362 § 2 CIC či kán. 1152 § 3 CCEO – ode dne spáchání trestného činu, nebo – pokud je čin trvalý či habituální – ode dne jeho ukončení (čl. 7 § 1). Netýká se to však sexuálních zneužití *contra mores*. V jejich případě začíná promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy nezletilá osoba dovršila věk osmnácti let (čl. 7 § 2). Nicméně však Kongregace pro nauku víry má právo derogovat toto ustanovení v jednotlivém případě (čl. 7 § 1).

Na tomto místě musíme připomenout, že některá ze závažných provinění vyhrazených Kongregaci pro nauku víry nebyla kvalifikována jako trestné činy nebo nebyla trestána trestem propuštění z duchovního stavu. V těch případech není možné udělit duchovnímu takový trest. Ovšem vzhledem k závažnosti tohoto provinění a s ohledem na ochranu společného dobra církve je ordinář povinen přijmout proti duchovnímu rozhodnutí disciplinární povahy za účelem nápravy případného pohoršení a nápravy spáchané křivdy. Vhodná administrativní rozhodnutí, vydaná z výše uvedených důvodů, i když nepotřebují potvrzení Kongregací pro nauku víry, jsou jí obvykle předána s příslušnými informacemi.

### 3. PROPUŠTĚNÍ Z DUCHOVNÍHO STAVU NA ZÁKLADĚ ZMOCNĚNÍ UDĚLENÝCH KONGREGACÍ PRO KLÉRUS

Kongregace pro klérus v oběžníku (Prot. N. 2009, 0556) z 18. dubna 2009 adresovaném všem biskupům světa<sup>34</sup> informovala o nových

<sup>34</sup> Tento dokument v italském jazyce je umístěn na internetových stránkách polského episkopátu: [www.episkopat.pl/?a=dokumentyKEP&doc=200968\\_0](http://www.episkopat.pl/?a=dokumentyKEP&doc=200968_0) (cit. 10. 5. 2012).

pravomocech svěřených jí 30. ledna 2009 papežem Benediktem XVI. v oblasti propuštění z duchovního stavu a uvolnění od závazku celibátu duchovních, kteří opustili svoji službu a nerespektují podstatné povinnosti vyplývající z přijatého svěcení. V oběžníku (Prot. 2010, 0823) ze 17. března 2010,<sup>35</sup> určeném tentokrát všem ordinářům, pak stanovila procesní pokyny, které musí být zachovány v případě procedury propuštění z duchovního stavu na základě zmocnění udělených uvedené Kongregaci.

Tato udělená zmocnění se nevztahují pouze na duchovní patřící k diecéznímu kléru, ale jak je to zřejmé z obsahu druhého oběžníku ze 17. března 2010 (srov. pozn. č. 1), zahrnují také případy duchovních inkorporovaných k institutům zasvěceného života a společností apoštolského života.

První mimořádné zmocnění se týká duchovních, kteří se pokusili uzavřít manželství, byť pouze civilní, a i po napomenutí se nenapravili a setrvali v nelegitimním pohoršlivém životě (kán. 1394 § 1 *CIC*), a dále také duchovních, kteří se provinili ve vnějších těžkých hříších proti šestému přikázání, vyvolávajícím pohoršení (kán. 1395 *CIC*). Zmocněním nepodléhají trestné činy proti šestému přikázání Desatera s osobou mladší osmnácti let nebo s dospělou osobou, která trvale nemá úplné užívání rozumu. Kromě toho jsou vyňaty i případy pořízování, uchovávání a rozšiřování pornografie, zachycující osob nezletilé mladší čtrnácti let. Tyto trestné činy jsou dle ustanovení Norem *de gravioribus delictis* vyhrazeny výlučně Kongregaci pro nauku víry (čl. 6 § 1–2).<sup>36</sup>

Následující výsada se týká duchovních, kteří se dle kán. 1399 *CIC* dopustili vnějšího porušení Božího nebo kanonického zákona a jejichž potrestání spravedlivým trestem – včetně případného propuštění z duchovního stavu – je nezbytné vzhledem k závažnosti trestného činu či s cílem zabránit závažnému pohoršení věřících.

---

Verzi v jazyce španělském zveřejnila *Revista Española de Derecho Canónico* 67 (2010): 391–400. [Český text: KONGREGACE PRO KLÉRUS, „Okružní list ordinářům o pravomoci laicizovat duchovní (18. 4. 2009),“ *Acta České biskupské konference* 4, (2009): 114–124 – pozn. překladatele.]

<sup>35</sup> Tento dokument, společně s přílohami, byl zveřejněn v polském jazyce ve čtvrtletníku *Prawo Kanoniczne* 54, č. 3–4 (2011): 68–76. [Český text: KONGREGACE PRO KLÉRUS, „Okružní list ordinářům obsahující procedurální normy pro laicizaci duchovních“ (17. 3. 2010), *Acta České biskupské konference* 5, (2010): 107–115 – pozn. překladatele.]

<sup>36</sup> Srov. A. MIGLIAVACCA, „Le facoltà speciali concesse alla Congregazione per il clero,“ *Quaderni di diritto ecclesiale* 24 (2011): 423.

Poslední, třetí zmocnění umožňuje propuštění z duchovního stavu a uvolnění od závazku celibátu pro ty duchovní, kteří z vlastní vůle opustili službu na dobu delší než pět po sobě jdoucích let.

Zmocnění udělené Kongregaci pro klérus ve srovnání s aktuálně zavazujícími kodexovými normami regulujícími ztrátu duchovního stavu značně ulehčují proceduru propuštění z duchovního stavu těch kleriků, kteří opustili svoji službu a nedodržují zásadní požadavky spojené s duchovním stavem. *CIC* nepředpokládá udělení trestu propuštění z duchovního stavu administrativní cestou. Mimo to, trest propuštění, udělený dle právních norem kolegiálním tribunálem za těžké zločiny stanovené obecným zákonem, neuvolňuje od největšího závazku duchovního stavu, od zachovávání celibátu. Duchovní, v případě že chtěl být osvobozen od tohoto závazku, musel v souladu s platnými právními předpisy adresovat písemnou žádost papeži o dispens od celibátu. Takovou žádost nemohl podat ordinář inkardinace duchovního. Musíme vzít v potaz, že mnoho duchovních, kteří opustili službu (a to ne vždy pouze z důvodu uzavření civilního manželství) nekoná žádné formální kroky k tomu, aby dali do pořádku svoji situaci v církvi. Nové normy, vypracované Kongregací pro klérus na základě jí udělených zmocnění papežem Benediktem XVI., přinášejí podstatné změny v této oblasti, když opravňují ordináře k zahájení příslušného administrativního řízení s cílem propuštění klerika z duchovního stavu (laicizace) společně s dispencí od zachovávání celibátu.

Propuštění z duchovního stavu za použití jednoho ze tří zvláštních zmocnění udělených Kongregací pro klérus může ovšem nastat až v případě, že existují vážné obtíže pro provedení řádného soudního procesu, kterým by mohl být udělen tento trest propuštění z duchovního stavu, nebo také provedení řádného řízení s cílem získat reskript Apoštolského stolce společně s papežskou dispencí od celibátu. Jednoznačně o této vstupní podmínce hovoří oběžník Kongregace ordinářům (Prot. 2010, 0823) ze 17. března 2010. Proto je třeba zdůraznit, že způsoby ztráty duchovního stavu, obsažené v kán 290 *CIC* – spolu s odpovídající procedurou, popsanou v kánonech uvedeného kodexu a spolu se speciálními normami pro získání dispenze od celibátu – jsou i nadále aktuální a nebyly nahrazeny zvláštními zmocněními udělenými Kongregací pro klérus papežem Benediktem XVI. Využití výše uvedených zmocnění – jak to bylo silně zdůrazněno v dopise – není automatické. Kongregace si v každém případě vyhrazuje právo posoudit obtíže, které nedovolují

provést řádnou kodexovou proceduru působící ztrátu duchovního stavu, a také vyjádření souhlasu s využitím pravomocí, relevantním pro každý předložený případ.<sup>37</sup>

Jak již bylo dříve uvedeno, zmocnění udělené Kongregaci pro klérus zahrnují svým rozsahem také duchovní propuštění z klerického institutu či společnosti apoštolského života papežského práva. V praxi se objevují jisté těžkosti, jmenovitě např. kdo je kompetentní zahájit proceduru v oblasti prvního zmocnění vůči duchovním řeholníkům klerických institutů, kteří byli propuštěni z řeholního institutu pro pokus uzavřít civilní manželství mocí samotného práva (kán. 694 § 1 odst. 2 *CIC*)? Stejná otázka se vztahuje k možnosti využití ostatních zmocnění vůči těm duchovním, kteří byli propuštěni z institutu mocí samotného práva pro notorický odpad od katolické víry (kán. 694 § 1 odst. 1 *CIC*), či vůči těm, kteří byli propuštěni z institutu na základě dekretu nejvyššího představeného institutu (kán. 699 *CIC*), potvrzeného kompetentní církevní autoritou (kán. 700 *CIC*). Zákonně propuštění duchovní ztratili příslušnost k institutu, ale stále zůstává nerozřešen problém jejich inkardinace. Zákonodárce v kán. 265 *CIC* vylučuje možnost existence duchovních bez inkardinace, *clerici vagi*.<sup>38</sup> Podle aktuální praxe Apoštolského stolce zůstávají nadále inkardinováni do institutu nebo společenství, ze kterého byli propuštěni.<sup>39</sup> Tito duchovní ztratili právním propuštěním pouze inkorporaci k institutu, a tím také všechna práva a povinnosti spojené s příslušností k institutu. Naproti tomu samo propuštění z institutu nevytváří trestní sankci ve vztahu k přijatému svěcení. Jediným důsledkem je zákaz vykonávat úkony ze svátosti svěcení, dokud propuštěný duchovní nenajde biskupa, který ho přijme do diecéze, nebo který mu povolí vykonávat úkony ze svěcení. Odtud vyplývá, že propuštění nepůsobí exkardinaci, jejímž důsledkem by byla bezprostřední podřízenost místnímu ordináři, na jehož území propuštěný duchovní bydlí, nebo podřízenost Apoštolskému stolci. Takový duchovní je i nadále inkardinován do institutu a podléhá – v oblasti duchovního stavu – ordináři tohoto institutu. Tento ordinář je tak kompetentní k zahájení

<sup>37</sup> Srov. M. STOKŁOSA, „Utrata przynależności do stanu duchownego na podstawie specjalnych uprawnień przyznanych Kongregacji ds. Duchowieństwa,” s. 45.

<sup>38</sup> Srov. tamtéž, s. 73.

<sup>39</sup> Srov. W. BARSZCZ, „Przyczyny i procedury przeniesienia duchownych do stanu świeckiego na podstawie uprawnień Kongregacji ds. Duchowieństwa,” *Prawo Kanoniczne* 54, č. 3–4 (2011): 58–59.

jakékoliv procedury vztahující se k uložení církevních trestů nebo procedury propuštění z duchovního stavu. Musíme také upozornit na praxi dikastéria, které v případě využití zmocnění vůči řeholním duchovním nejdříve očekává od řeholního ordináře propuštění pachatele z institutu, společně s potvrzením příslušnou církevní autoritou, a následně zahájení procedury, směřující k propuštění z duchovního stavu na základě zmocnění uděleného Kongregaci u stejného ordináře.<sup>40</sup>

## ZÁVĚR

Mimokodexové procedury propuštění z duchovního stavu (laicizace), popsané v této studii, nenahrazují řádné způsoby ztráty duchovního stavu, obsažené v kán. 290 *CIC*. Mohou být použity pouze ve výjimečných situacích, popsaných ve speciálních zákonech. Z tohoto důvodu také duchovní, kteří opustili duchovní stav, musí i nadále žádat Apoštolský stolec o reskript udělující dispens od závazků z přijatých svěcení spolu s dispensí od závazku celibátu. Ordinář by také neměl zůstat lhostejný ke skandálnímu chování kněží, kteří se dopustili závažných provinění, trestaných propuštěním z duchovního stavu. Je povinen zahájit trestní řízení směřující k vyměření spravedlivého trestu, včetně případného propuštění z duchovního stavu při zachování Norem *de gravioribus delictis* v oblasti závažných provinění vyhrazených Kongregaci pro nauku víry.

Mimokodexové normy ohledně ztráty duchovního stavu zohledňují především konkrétní zkušenosti církve, jak v použití již existujících norem, tak také v zaměření se na současnou skutečnost nových morálních a disciplinárních problémů. Umožňují ordináři, aby podle právních norem zahájil administrativní proceduru s cílem odstranit pachatele závažného trestného činu z duchovního stavu. Takový postup za účelem udělení trestu propuštění z duchovního stavu nebyl obsažen v *CIC*. Nyní má příslušná církevní autorita možnost rychle a efektivněji reagovat na závažná provinění duchovních. Uložení trestu propuštění z duchovního stavu je často prostředkem nezbytně nutným, vzhledem k velikosti způsobeného zla a k nemožnosti narovnání porušené spravedlnosti či nápravě velkého pohoršení. Využití administrativní procedury za účelem

---

<sup>40</sup> Srov. tamtéž, s. 58.

převedení duchovního do laického stavu se vztahuje také na ty duchovní, kteří pouze opustili službu vyplývající z přijatého svěcení a v tomto stavu setrvávají více než pět let nebo nemají zájem o návrat k výkonu služby ani o nápravu své situace v církvi. Mimo to odstranění z duchovního stavu na základě zmocnění udělených papežem konkrétním kongregací římské kurie je obvykle spojeno s uvolněním od všech závazků, vyplývajících z přijatého svěcení, včetně závazku celibátu. Papežská dispens v těchto případech je výrazem velké péče církve o spásu duchovního a ostatních věřících ve smyslu zásady *salus animarum suprema lex*.

#### **The Procedure for the Release from the Clerical State Under the Latest Laws of the Holy See**

*Key words:* Clergy; Canon law; Process law; Dismissal from the clerical state (laicization); Penal law; Punishment; Extraordinary means; Holy See

*Abstract:* The article acquaints readers with the latest changes in legislation of the Catholic Church in the penal law. It describes the procedure of dismissal from the clerical state according to the *Normae de gravioribus delictis* and the current practice of the Congregation for the Doctrine of the Faith and the prescription of such offenses as well. The paper also provides an analysis of the procedure of dismissal from the clerical state on the basis of three special faculties granted by the Pope to the Congregation for the Clergy in 2009. These faculties are presented as a response of the Holy See to specific experiences of the Church and the difficulties in the application of ordinary ways of dismissal from the clerical state in an effort to protect in a better manner both the good of the Church as a whole, as well as the good of the individual cleric according to the rule *salus animarum suprema lex*. The extraordinary nature of these faculties should be recalled, as their use is only possible when a solution it is not possible using ordinary ways and their application is strictly centralized.

dr Marek Stokłosa  
Katedra Prawa o Sakramentach  
Wydział Prawa Kanonicznego  
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego  
ul. Dewajtis 5  
01-815 Warszawa